

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ο προεδρικός θεσμός στην Ε΄ Γαλλική Δημοκρατία

Από τη γένεσή της το 1958, εν μέσω της πολιτειακής, πολιτικής και στρατιωτικής κρίσης του πυροδοτεί ο πόλεμος της Αλγερίας, μέχρι σήμερα, η Ε΄ Γαλλική Δημοκρατία έχει γνωρίσει έντεκα προεδρικές εκλογές και οκτώ προέδρους. Με κληρονομιά άνιση και απήχηση κυμαινόμενη.

Ίσως γιατί το ίδιο το ύψιστο πολιτειακό αξίωμα συγκέντρωνε τόσο την καχυποψία, όσο και την ελπίδα. Η πρώτη εκπορευόταν από το παρελθόν, καθώς ένας ισχυρός πρόεδρος σχεδόν ισοδυναμούσε με απειλή για την κοινοβουλευτική δημοκρατία. Όπως στη Β΄ Δημοκρατία, όταν ο Λουδοβίκος-Ναπολέον Βοναπάρτης εξέλεξε πανηγυρικά πρόεδρο το 1848, για να ανακρούσει τη Β΄ Αυτοκρατορία μόλις τρία χρόνια αργότερα. Και η δεύτερη απέρρεε από την αμφίθυμη συμπεριφορά των Γάλλων, όπως γράφει ο ιστορικός Michel Winock, έναντι του κράτους. Το αμφισβητούν, ενίοτε το πολεμούν, αλλά απαιτούν από αυτό αυξανόμενη κοινωνική και οικονομική προστασία.

Το Σύνταγμα του 1958 ήρθε να ενδυναμώσει σχεδόν φυσιολογικά την εκτελεστική εξουσία. Και να κλείσει, με το δημοψήφισμα του 1962, που ενέκρινε την εκλογή του προέδρου με καθολική ψηφοφορία, ένα ζήτημα που ταλάνιζε τη χώρα πάνω από έναν αιώνα. Η προεδρική εκλογή του 1969, μετά την παραίτηση του Ντε Γκωλ, κατέδειξε ότι το αξίωμα, κομμένο και ραμμένο στα μέτρα του ίδιου του στρατηγού, μπορούσε κάλλιστα να υπηρετηθεί και από άλλους.

Η εκλογή του 1981, με τη νίκη του Φρανσουά Μιτεράν, σηματοδοτεί μια διπλή τομή. Αφενός, την επιστροφή της Αριστεράς στην εξουσία για πρώτη φορά μετά την κυβέρνηση του Λεόν Μπλουμ το 1936. Αφετέρου, την εδραίωση του πολιτεύματος, καθώς η κυβερνώσα πλέον Αριστερά δεν προσβλέπει στην αλλαγή του καθεστώτος, αλλά στη μεταρρύθμισή του.

Ο νέος πρόεδρος προσαρμόστηκε περίφημα στο θεσμικό περίγραμμα του αξιώματος, όντας ο μακροβιότερος κάτοχός του. Συγκυβέρνησε μάλιστα το 1986 - 1988 και το 1993 - 1995 με πρωθυπουργούς προερχό-

μενους από τη Δεξιά. Μία ακόμη απόδειξη της αντοχής της Δημοκρατίας, όπως κατέδειξε και η συγκατοίκηση του Ζακ Σιράκ με τον σοσιαλιστή πρωθυπουργό Λιονέλ Ζοσπέν το 1997 - 2002, που οδήγησε στη σύντηξη το 2000 της προεδρικής θητείας από επτά σε πέντε χρόνια, ώστε να συμπίπτει με τις βουλευτικές εκλογές.

Σήμερα, η αναμενόμενη παρουσία της Μαρίν Λεπέν στον δεύτερο γύρο, η δεύτερη συναπτή, μοιάζει να υπονομεύει την πιο ακλόνητη ίσως σταθερά της γαλλικής μεταπολεμικής ζωής. Τη σταθερότητα του δημοκρατικού καθεστώτος, όπως εκφράζεται από την εναλλαγή κομμάτων που κυβερνούν, λίγο-πολύ, στο Κέντρο.

Και να αναδεικνύει, παράλληλα, την προϊούσα κανονικοποίηση της ριζοσπαστικοποίησης - όσο και αν η Λεπέν αποδύεται σε μια προσπάθεια μεταβολής επί τη μετριοπαθέστερη των θέσεών της. Εξέλιξη που επικυρώνει, επίσης, η ουσιαστική έκλειψη των Σοσιαλιστών και η καταβαράθρωση της γκωλικής Δεξιάς. Μένει να φανεί, στην αυριανή προεδρική εκλογή, κατά πόσον η κουλτούρα του συμβιβασμού και της συναίνεσης, το θεμέλιο της Ε΄ Γαλλικής Δημοκρατίας, είναι ξένη για ολοένα και μεγαλύτερο αριθμό Γάλλων.

Ο Δημήτρης Αντωνίου είναι ιστορικός, διδάκτορας της École des hautes études en sciences sociales του Παρισιού.

Η αναμενόμενη παρουσία της Μαρίν Λεπέν στον δεύτερο γύρο μοιάζει να υπονομεύει την πιο ακλόνητη ίσως σταθερά της γαλλικής μεταπολεμικής ζωής. Τη σταθερότητα του δημοκρατικού καθεστώτος, όπως εκφράζεται από την εναλλαγή κομμάτων που κυβερνούν, λίγο-πολύ, στο Κέντρο